

SV vil endre privatskoleloven

Publisert 22. juni 2016

Bakgrunn

Regelverket for private skoler og høyskoler er i dag utformet på en måte som har negative konsekvenser for elevene og studentene.

Godkjenning av privatskoler og antallet private elevplasser rammer fylkeskommunen som skoleeier sin evne til å planlegge et godt og forutsigbart utdanningstilbud i regionen, og som gir et mangfoldig og bredt tilbud av ulike utdanningsprogrammer. SV mottar bekymringsmeldinger fra sektoren om at antallet godkjente elevplasser på private videregående skoler, fører til nedleggelse av offentlige videregående skoler, et smalere tilbud av utdanningsprogram og sentralisering.

Private skoler eller høyskoler som mottar statstilskudd, har ikke adgang til å hente ut privat fortjeneste. Likevel har det de senere årene vært en rekke saker der slike skoler har måtte betale tilbake statstilskudd etter at tilsyn har avdekket at de har gjort dette likevel, f.eks. John Bauer, Akademiet og Westerdahls.

SVs representanter fremmet på denne bakgrunn et forslag til Stortinget (Dok 8:87 S) om å endre lovverket for private skoler og høyskoler på to viktige områder:

- 1) Endre lovverket for å sikre at all statsstøtte skal komme elevene og studentene til gode.
- 2) At antallet elevplasser i de private skolene også må reduseres, dersom situasjonen er slik at kvaliteten på det samlede offentlige tilbudet er truet

Private vs offentlige elevplasser

Til tross for strenge regler mot privat profitt, klarer private skoler og høyskoler å hente ut penger gjennom kompliserte selskapsstrukturer og transaksjoner mellom disse. Å avdekke slike lovbrudd krever store offentlige utgifter til tilsyn og kontroll. Utdanningsdirektoratet måtte f.eks. bruke syv årsverk samt om lag 850 000 kr i ekstern bistand for å avdekke og kreve inn 12,5 mill kr Akademiet måtte betale tilbake. Klassekampen avdekket i fjor at bare fem av 315 privatskoler blei kontrollert for om de misbrukte statsstøtten. Av disse fem fikk tre krav om tilbakebetaling.

Kompliserte eierstrukturer følges ikke sjelden av omfattende skatteplanlegging, også med forgreininger til skatteparadis. Eksempler fra Sverige: 23 store selskaper innen privat velferds, så var 18 eid av finansselskaper registeret i skatteparadis. 17 av 18 betalte lite eller ingen selskapskatt.

Blant de norske privatskolene der det ikke er ført tilsyn med bruken av statsstøtte, er

Sonans-kjeden, der hovedeier er oppkjøpsfondet Procuritas, som er registrert i skatteparadiset Guernsey.

Svakhetene ved dagens modell og kostnadene ved tilsyn, gjør at man burde se etter endringer i de organisatoriske rammebetingelsene for private skoler og høyskoler. I Danmark må private skoler være organisert som selveiende stiftelser. Den danske stat kan trekke tilbake statstilskudd til en skole, dersom det ikke er tilstrekkelig sannsynliggjort at skolen er uavhengig av andre selskaper, eller det finnes en nærliggende risiko for at skolen styres av andre, eller at skolens midler anvendes til formål utenfor skolen. Hovedansvaret legges dermed på skolen selv.

Tilbud og dimensjonering av videregående opplæring

Framveksten av privatskoler og antall godkjente private elevplasser får konsekvenser for det offentlige skoletilbudet. Utdanningstilbudet blir smalere og mange må reise lenger for å gå på skolen. Fylkeskommunens økonomi blir svekket, og dette går direkte ut over kvalitet på opplæringstilbudet til elevene. I pressområder meldes det om at fylkeskommuner må legge ned offentlige skoler og /eller redusere antallet utdanningsprogram som de tilbyr. Godkjenning av privatskoler og antallet elevplasser rammer lokalt arbeids- og samfunnsliv, ved at yrkesfaglige utdanningsprogrammer legges ned.

Privatskoler tilbyr i hovedsak studiespesialiserende utdanningsprogram. 3 av 4 elever på private videregående skoler tar studieforbereende utdanningsprogram.

Utdanningsprogram innen yrkesfag er dyrere. En elev på yrkesfag koster i gjennomsnitt 20 000 kroner mer per år enn en elev på studieforbereende, noe som i hovedsak skyldes mindre klasser og dyrere studiemateriell på yrkesfag. Det er stort behov for flere fagarbeidere. Da er det et problem at fylkene reduserer tilbudet innen yrkesfaglige utdanningsprogrammer, på grunn av framveksten av private skoler.

Det er skoler og skoletilbudet i distriktene som rammes hardest. Det medfører at flere og flere elever må reise lenger eller flytte hjemmefra for å gå på videregående skole. For elever som sliter og/eller har lav motivasjon for skolearbeid, så vil lang reisevei kunne bety at flere slutter. Frafallet er for stort allerede i dag, og det er en stor omkostning for den enkelte og for samfunnet.

Eksempelvis har Hordaland et overskudd på 1000 elevplasser på studieforbereende utdanningsprogram, og taper over 100 mill kr, som i stedet går til finansiering av det private skoletilbudet. Hordaland fylkeskommune foreslår i ny skolebruksplan bekymringsfulle endringer i skolestruktur og tilbud, som i hovedsak går ut over distriktene og mangfoldet i yrkesfaglige utdanningsprogram.

Rødgrønn enighet på Stortinget om SVs forslag

Uavhengig av hva de politiske partiene i utgangspunkt mener om privatskoler på ideologisk grunnlag, så er det oppsiktsvekkende at det skal være politisk uenighet om å sikre god og forsvarlig forvaltning av skattebetalernes penger. Til tross for klare eksempler på omgåelse av norsk lov, mener dessverre H, Frp, V og Krf at det ikke er nødvendig med lovendringer. SV er likevel fornøyd med at vi fikk til en rødgrønn enighet med AP og SP, noe som gir muligheter for endringer etter Stortingsvalget i 2017.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet gav støtte til SVs forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå lovverket for private skoler og høyskoler, for å sikre at intensjonen om at all statsstøtte skal komme elevene og studentene til gode ivaretas bedre enn i dag. En slik gjennomgang skal ha som mål å redusere kontrollbehovet, innføre strengere sanksjoner for regelbrudd, samt å hindre at videresalg av skoler og høyskoler med statsstøtte kan gjøre det mulig å hente ut privat profitt fra skoledrift».

«Stortinget ber regjeringen utrede en lovendring som krever at private skoler og private høyskoler skal organiseres som selveiende stiftelser, etter modell fra den danske 'Lov om friskoler og private grundskoler' eller som samvirkeforetak».

SV kan ikke akseptere at elvenes valgmuligheter innskrenkes av høyresidens privatiseringsideologi. Elevene i den videregående skolen, og samfunnets framtidige kompetansebehov, taper hvis det å kutte offentlige plasser er det eneste alternativet i en situasjon hvor antallet studieplasser må reduseres. Vi mener det er skuffende at regjeringspartiene, Venstre og Krf ikke vil sikre et desentralisert opplæringstilbud og nok yrkesfaglig utdanning i alle fylker.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet gav der i mot støtte til SVs forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag om at godkjente private videregående skoler skal inngå i en fylkeskommunal skolebruksplan for å sikre forutsigbarhet, samt forslag til en lovendring som gir anledning til å redusere antall godkjente private elevplasser i en fylkeskommune, dersom situasjonen er slik at kvaliteten på det samlede offentlige skoletilbudet er truet. Ved behov for reduksjon i antall skoleplasser som følge av elevtallsutviklingen skal det være en balansert reduksjon i det samlede antall elevplasser».